

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

PIK LI. Ч. 173. Джерзі Сіті, Н. Дж., вівторок, 7-го вересня 1943. No. 173. Jersey City, N. J., Tuesday, September 7, 1943. VOL. LI.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ ПЯТЬ ЦЕНТИВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ АМЕРИКИ. ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свобода“: ВВеген 4-0231 — Тел. У. Н. Союзу: ВВеген 4-1016 THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA FIVE CENTS ELSEWHERE.

ЕКОНОМІЧНІ АГЕНЦІЇ ДЛЯ ЗАГРАНИЦІ БУДУТЬ ПІД КОНТРОЛЕЮ ДЕПАРТАМЕНТУ СТЕЙТУ

ВАШИНГТОН. — Департамент стейту дістане під свою цілковиту контролю такі Федеральні агенції: Бюро Економічного Добробуту, Бюро Адміністрації „Ленд-Ліз“, Бюро Заграничної Допомоги й Реабілітації. Ціль такої злуки така, щоб уся економічна загранична діяльність йшла в парі із заграничною політикою Злучених Держав, та щоб усунути тертя й непорозуміння між поодинокими агенціями. Предсідники згаданих агенцій годяться на таку злуку і лише Герберт Лімен, голова Бюро Заграничної Допомоги й Реабілітації не виявив своєї кінцевої думки на такий план. Кордел Гол, секретар стейту, обійме начальну контролю над їх діяльністю.

ПОТРЕБУЮТЬ ШЕ БІЛЬШЕ ЖІНОК У ВОЄННІЙ ПРОМИСЛІ.

ВАШИНГТОН. — Американські жінки, які ще досі не наймались до праці, є єдиною резервою для робочої сили в нашій країні. Таке проголошує помічник директора Военної Комісії Робочої Сили Вільям Гейбер. Він каже, що потрібно нехайно ще один мільон свіжих жінок до праці побіч 17,100,000 жінок, що вже заняті працею у воєнних установах. Всі інші резерви робочої сили, включаючи і деяких калік, вже притягнуто до роботи, пригадує Гейбер.

ПРИГОТОВЛЯЮТЬ КАМПАНІЮ ЗА ПОБІР ДО ПРАЦІ.

ВАШИНГТОН. — Департамент Армії й воєнної флотії розпочали новий натиск на президента Рузвельта, щоб він постарався за найскорше ухвалення закону для примусового побору до праці всіх, хто до неї спосібний. Відповідний законопроект Осгінна-Вілсона вже внесений у конгрес. У ньому між іншим сказано, що президент може покликати до праці у воєнній промислі всіх мужчин від 18. до 65. року, а жінок від 18. до 50 року життя, коли добровільні заклики не допоможуть.

НАЇЗД НА СИЦИЛІЮ КОШТУВАВ НАС 7,500 ВТРАТ У ЛЮДЯХ.

ВАШИНГТОН. — Втрати американської армії в людях у часі інвазії Сицилії досягли 7,500. В цьому числі є вбиті, ранені і пропанші. Це подів до прилюдного відома помічника секретаря війни Джан Дж. МакКлой. Він сказав теж, що інвазія Сицилії була релятивно легким підприємством, але дальша боротьба за Європу мусить коштувати нас більше.

1,330 ЯПОНЦІВ ЗІ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ ВИХАЛИ ДО СВОЄЇ БАТЬКІВЩИНИ.

НЮ ЙОРК. — Корабель Гріпсгольм, помальований на біло, а крім цього по обох боках має напис „Дипломат“. Він виліз з ньюйорської пристані на свою другу місію до Японії, щоб виміняти американських воєнних пліників і цивільних американців, що їх Японія інтернувала, за японців, інтернованих в Злучених Державах. На покладі Гріпсгольму поміщено тепер 1,330 японців для виміни. Виміна має бути переведена в порті Мормугао, в Португальській Індії, коло 15 жовтня. Гріпсгольм є кораблем Шведсько-Американської Лінії, отже є нейтральним.

СЕНАТОР ГВІЛЕР ДОМАГАЄТЬСЯ МИРОВОЇ ПРОКЛЯМАЦІЇ ВІД ПРЕЗИДЕНТА.

ГЕЛЕНА (Монтана). — Сенатор Бортон К. Гвілер виліз лист до президента Рузвельта з домаганням, щоб він точно пояснив, що треба розуміти під „безумовною здачею“ і щоб видав апель до Європи, щоб „привернути загальний мир і ввести демократію на цілм континенті“. Сенатор покликався на зазив папи в справі мира, який сказав, що народи Європи бажають нічого іншого лише мира.

ЗНАЙШЛИ ІНДІАНСЬКІ НАЧИННЯ ЗПЕРЕД 350 ЛІТ

БЕР МАВНТЕН (Ню Йорк). — Археологічні розкопки, переведжені серед скал Бер Мавнтен, вилізи досі надспівано добрі виследи. Найдено яких 200 предметів, головно горшків та іншого начиння індіанського племені ірокваїв. Ці предмети походять зперед 1600 року. На сліди індіанських залишків попали дівчата з дівочого скавтового табору, що перебували тут на літо.

ВІДЗНАЧЕННЯ ЧОТИРЬОХ ПОВІТРЯНИХ ГЕНЕРАЛІВ.

ВАШИНГТОН. — Чотири генерали повітряної сили, що відзначилися в часі кампанії на Середземному морю, дістали медалі від департаменту війни. Є це такі генерали: Майор-генерал Луис Г. Беретон з 9 корпусу, що оперує на Близьким Сході; майор-генерал Джеймс Г. Дулітл, за кампанію в Північній Африці; бригадир-ген. Юзал Дж. Ент, командант 9. Повітряного Командо; і майор-ген. Айра С. Ікер, з Повітряного Корпусу 8. Армії.

Радить стриматися з критикою на час Англо-Американсько-Російських розмов

НЮ ЙОРК. — Марк Соливан, вашингтонський кореспондент газети Гералд Трибюн, радить стриматися від критики в часі розмов президента Рузвельта й британського прем'єра Вінстона Черчила над англо-американсько-російськими відносинами. Він пригадує, що ситуація дуже поважна, бо є великі різниці в характері між цими союзниками. Росія хоче дістати Балтійські держави в Європі, а крім цього вона хоче завести свій лад, цілком відмінний від ладу, який має на думі Англія й Америка. Ці держави мають свободу реаліції, преси, парламентарну систему, а Росія все те заперечує. Таксамо Америка й Англія заперечили повну політичну незалежність Польщі, а Росія хоче забрати західні землі від Польщі. Англія пішла до війни проти Німеччини в часі її наїзду на Польщу, а Росія якраз була тоді в союзі з Німеччиною. Англія й Америка жадають безумовної здачі від держав Осі, а Росія до такого жадання не прилучилася. Отже є можливість прямого мира між Росією й Німеччиною і це Росія може зробити, не ломлячи свого договору з Англією. В тому договорі сказано, що Росія не закінчить мира з Німеччиною, як довго там буде нацистський режим. Отже з іншим режимом Росія може погодитися. — Все це є труднощі, з якими треба рахуватися і не треба їх ще побільшувати критикою, коли хочемо досягнути мир у світі — думає Соливан.

БРАВДЕР ЗАКИДАЄ ЗЛУ ВОЛЮ ЗА ЗВОЛІКАННЯ З ДРУГИМ ФРОНТОМ

НЮ ЙОРК. — Ера Бравдер, генеральний секретар Комуністичної Партії Злучених Держав, вийшов з критикою за зволікання з відкриттям другого фронту в Європі Злученими Державами й Англією. На партійнім вічу в Мангеттен Сентер він сказав, що відносини між Америкою й Росією гостро погіршаться, коли ще перед закінченням літа не буде другого фронту в Західній Європі. Бравдер закидає обом Західним Демократіям, що вони йдуть на зустріч реакційним кол і тому не хочуть висадити військ на заході Європи, хоч тепер найлегше перемогти ворога й допомогти Росії. На весну буде це далеко важче — міркує Бравдер.

Португалія готова вступити до війни по стороні Аліантів, а проти Японії

ЛОНДОН. — Португальський уряд дуже озлоблений на Японію за японську окупацію португальських посольств в Азії, а це Макао в Китаї і Тімор на південно-західному Паціфіку, на північ від Австралії. Думається навіть про офіційне виповідження війни Японії. Знову дехто їде далі й каже, що якщо це станеться, то Португалія виповість згодом війну теж і державам „Осі“. У всякому випадку так є, що Португалія зарядила вже частинну мобілізацію, покликуючи до армії 1,000 резервістів. Прем'єр Салазар вправді заявив, що це діється для оборонних цілей, але додав, що „той сили буде можливо треба вжити проти „чужих ворогів“, як і „внутрішніх“.

СОВЕТИ ВИСТУПАЮТЬ ПРОТИ ТУРЕЦЬКОЇ НЕВТРАЛЬНОСТІ

МОСКВА. — В советській пресі порушено справу нейтральності Туреччини в такий спосіб, що сказано, що Туреччина властиво помагає Німеччині й охороняє німецьке крило на Балканах, продовжуючи тим війну. Пригадується теж, що Туреччина заключила з Німеччиною договір про ненапад якраз чотири дні перед нападом Гітлера на Совети. Та кажеться, що якразоб Туреччина була цього договору не підписала, а властиво, якщоб вона не остала нейтральною, то Гітлер не був би ніколи не відважився напасти на Совети.

НЕВДОВОЛЕНІ З АЛІАНТСЬКОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ В СИЦИЛІЇ

МОСКВА. — Советські журналісти, визнаючи Аліантів отворити негайно „другий фронт“, згадують теж за Сицилію і кажуть, що там Аліанти „кооперують з фашістами“. Накладаються на аліантську адміністрацію, що „не допускає свободи слова“ в Сицилії, додаючи, що ця адміністрація не надається до адміністрації в краях Європи.

ЕСПАНСЬКИЙ БАТАЛІОН ДЛЯ БОРОТБИ З СОВЕТАМИ

ЛОНДОН. — Німецьке радіо подало, що через Францію переходить еспанський баталіон з „понад тисячі еспанських добровольців“, що зголосилися до боротьби по німецькому боці, а проти Советів.

КАЖУТЬ, ЩО БОЛГАРСЬКОГО КОРОЛЯ ВБИЛИ НАЦІСТИ

ІСТАНБУЛ (Туреччина). — Прибувші з Софії, столиці Болгарії, кажуть, що болгарський король Борис згинув з рук нацистів, що мали його вбити за те, що намагався замиритися з Аліантами. Таку свою думку він виявив перед одним з своїх міністрів. Зараз потім покликано його до головної кватири Гітлера.

ВІДАЮТЬ ОСТАННЮ ПРИСЛУГУ СВОЇМ ТОВАРИШАМ БОЮ. — Цей Алевтський острів американські вояки віддають останню прислугу своїм товаришам, що полягли в боротьбі за здобуття острова Атту від японців, що відчинили шлях до здобуття Кіска.

АЛІАНТИ РОЗПОЧАЛИ ІНВАЗІЮ ЄВРОПИ, ВСТУПИВШИ З АРМІЄЮ НА ВЛАСТИВУ ІТАЛІЙСКУ ЗЕМЛЮ

ГОЛОВНА АЛІАНТСКА КВАТИРА В ПІВНІЧНІЙ АФРИЦІ. — В четверту річницю вступлення Британії в нову світову війну, спричинену Гітлером і його сателітами, розпочато з боку Аліантів рішальну фазу цієї війни інвазією Європи. Славна Восьма Бритійська Армія перша переплила з Сицилії Месинську протоку і ввійшла на землю властивої Італії, наступаючи змісця на ворожі позиції. В цій воєнній операції беруть участь самі найкращі частини цієї армії, що складаються з ветеранів, що відбули найтяжчі воєнні кампанії. Ось те вилучення аліантських військ на територію властивої Італії було попереджене надзвичайно сильними бомбардуваннями, що обіймали цілу полудневу Італію. В інвазії брали участь теж і воєнні кораблі, як британські, так і американські. Ось це перший раз зачалися бої на європейській землі на більшу скалю, а подібні бої були тому чотири роки, ще в 1940 році, в Норвегії. Окремо зазначається, що в інвазії беруть участь теж і канадійські частини В першому комунікаті про інвазію Європи сказано, що переможні війська, що стоять під проводом ген. Айзенгера, вступають скоро вперед. Морська та повітряна флотія підпомагають наступам на суші.

СОВЕТИ НАСТУПАЮТЬ ВЗДОВЖ ЦІЛОГО ФРОНТУ В УКРАЇНІ.

ЛОНДОН. — З того, що подають советські воєнні звідомлення, видно, що німецький фронт в Україні, що тягнеться на яких 400 миль, є цілком заломаний, не зважаючи на те, що німці, як кажуть Совети, всюди ставлять розлучливі та завзяті отир. Таке було, наприклад під Сумами в Україні, де німці кинули великі резерви. Та це їх не вратувало й це місто, що його звать „твердиною України“, від німців відбито. На тому фронті понинче теж німецькі залізничні получення на лінії Київ-Брянськ. Знов на полудні, доокруги Таганрога, вбито й полонено понад 40,000 німців. Совети подають далі, що звільнено дальші сотки міст і сіл. Ось тими новими наступами зломано вже ту лінію, яку досягнули були німці в 1941 році. Теж зломано німецький опір в Донецькій басейні, де советські війська заняли цілий ряд міст, що означає, що німці мусять втратити цю вугільну територію, до якої привязували стільки ваги. Заломання німців на цілому фронті означає далі, що советські армії готові тепер откружити сотні тисяч німецького війська і його розбити і полонити. Це може статись особливо в Донецькому басейні, де є нагромаджені більші німецькі сили, а звідки не буде часу вицофатись. Назагал кажуть, що німці можуть вратуватись перед остаточною катастрофою хвилево ще тільки тоді, якщо цофнуться аж до Дніпра, оскільки там мають великі резерви.

МІЛІОН УКРАЇНЦІВ У НІМЕЦЬКИХ ФАБРИКАХ.

ЛОНДОН. — Згідно з тим, що розповів через німецьке радіо Алфред Розенберг, нацистський ідеолог і державний міністер для східних територій, загартаних нацистами, то в Німеччині повинно бути на примусових роботах до мільона українських людей, що працюють у воєнних фабриках.

ДАЛІ ЗГАДУЮТЬ ЗА „ОФЕНЗИВУ НА ПАЦІФІКУ.

ВАШИНГТОН. — Ще далі держиться у війні те все, що тепер діється десь на середньому Паціфіку, а зокрема доккола Маркус Айленд, що є в японських руках. Знаємо тільки, що цей острів, що є на найкоротшому морському і повітряному шляху до Токіо, зівстав сильно збомбардований американцями. Японське радіо згадує про великі американські повітряні й морські сили. Та не знати, чи це не є свого роду провокація, що має на цілі вивідати, як є з цією справою. Та з другого боку є позначки, що там десь на Паціфіку діються тепер поважні речі на великі розміри, що виглядають на повзяття великої офензиви проти Японії.

ЧУТКИ ПРО СПРОБИ ІТАЛІЇ ЗАМИРИТИСЬ.

ЛОНДОН. — В Лондоні повно всіляких чуток про різні намагання Італії замиритись з Аліантами. З офіційних джерел тяжко про це довідатись щось певного. Виходить, що тут грають незвичайно тонку гру дві пропаганди: аліантська і нацистська. Це теж частина „війни нервів“.

НАЗИВАЄ АЛІАНТІВ „РЕАКЦІОНЕРАМИ“...

БЕРН (Швайцарія). — Нацистський міністер пропаганди Гебельс і собі обговорює чотири роки війни. Каже, що як зачалась війна, то Німеччина мала проти себе ворогів, що не мали „ніякого світового пляну“. Це була купа „реакціонерів“, каже Гебельс, додаючи те, що завжди говорить, а саме, що Німеччина війни не завинила.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письмовий текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрій оголошувач хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

Ще одна ознака упадку

Аж дивно стає, чого це нацистська преса так широко розписалася тепер про організування „українських дивізій“. Так довго держать німці українські землі, що за час їхнього окупанського панування могла була вирости там така українська армія, що її можна рахувати на мільйони воєнків, але такого, як знаємо, не було й нема. І цілком зрозуміло, чому так є. Бож повторилось те саме, що було в минулій війні, коли німці, як мали контролю над Україною, теж спіяли повстання самостійної армії, мабуть лякаючись, що вона готова обернутись у відповідному моменті проти них. Помагати творити українську силу було їм не до вподоби теж і тому, що було незгідне з їхніми планами опанування України. Навпаки, в їхній плані було спиновання творення такої сили. І це вони робили, оскільки могли.

Теперішня поведінка німців в Україні ще маркантише виявила їхні плани у цілій нагоді. Україна стала для них звичайною німецькою колонією, а нічим іншим. Те вони виявили не тільки своїм поведінням в Україні, але навіть своїми офіційними заявами і проголошеннями планами щодо цього, що вони задумують в Україні чи з Україною робити.

Те все знають люди, що знаходяться на українських землях цілком певно краєх інших. Між іншим, знають це українські люди і в тій Галичині, де ніби мається організувати „друга штурмова українська дивізія“. Що це за комедія, легко пізнати. Бож тільки трохи подумати: „штурмова дивізія“ з тих, що колись служили в австрійській армії! Це ті, що малиб становити властиву силу. Себто, іншими словами батьки тих, що тепер повинні би бути у війську і воювати, заступають своїх синів... Це значить, що ось та „штурмова дивізія“ якщоб воєн дійсно організувалася, складалася головним з таких, що їх за Австрію звали „ляндштурмаками“, яких вживали до стереження мостів, деє далеко за фронтом.

Та чи так є з тою „штурмовою українською дивізією“, чи інакше, справу ту треба брати з такого боку, як її бере шведська преса, що передає відомості про це німецькою пресою. Вона сама ставить у сумнів цілу ту акцію, звертаючи увагу на недавні німецькі паркання на те, як то німці завелись на українцях. Та можна припускати, що може німці пробувають тепер підходити до українського населення з новими хитростями про „свобідну Україну“. Якщоб так було, то це вказувало, що з ними вже не то зле, але таки іде до найгіршого. Бо з усіх народів збирали вони добровольців і мали їх на фронті. Але українців не мали. Українських частин вони не збудували, а українці не дали себе втягнути до війни по їхньому боці. Це є факти. Український парід, як виходить з донесень неутраляної преси, ратує своїм поступованням тільки своє життя, пристосовуючись до обставин у такий спосіб, як це роблять інші народи, що опинились під нацистським кулаком. А те, що німці знову пробують їхати на українським конику, вказує тільки, що їх кінцею уже дуже близький. Інакше не брались би за пропаганду про такий бламан як організування „штурмової дивізії“ з людей, що вже мають унуку.

Жіночі клопоти через воєнну працю

Жінки, як фабричні робітничі, звернули на себе увагу в початках війни, коли кинулися до робіт у воєнному промислі. А тепер звертають увагу на себе тим, що покидають працю в таких розмірах, що їхня ужиточність здається безнадійна. А нема іншого робітника в резерві, крім жінок. Звіди і журба Воєнної Комісії для Людської Сили.

Щоби цю журбу зрозуміти, треба пізнати статистику, яка вказує, як то жінки приходять до роботи і як її покидають. Повної статистики уряд не подає, але маємо певні цифри, зібрані для прикладу.

Ці цифри такі: В одній фабриці літаків у Середньому Заході в одному лише місяці прийнято до роботи 2,000 жінок, а лишило роботу 1,600 жінок. Знов в інших місці при продукції літаків треба було виробити 6 місяців 20,000 робітників. Але вже в перших двох місяцях прийнято до праці 4,000 жінок, а позмирили працю 3,000 жінок. В іншій подібній фабриці з подібним запотребованням упродовж двох місяців прийшли 800, а відійшло 350 жінок.

Ці цифри є лише показником, як без упуни йде переміна на ринку праці. У відсоткових числах вони виявляють такі відносини: В продукції літаків покидає працю 4,2% мужчин, а 12,2% жінок; при виробі артилерії покидало роботу 6 жінок на 100, а мужчин 3,5%. Подібні відносини вказують інші підприємства.

Ось ті факти спонукали владу поробити численні досліді і в кожному випадку прийшла влада до висновку, що тут нема злої волі, а просто зміни походять вже з природи. Жінка покидає роботу так як і мужчина з таких причин: хоче більшої заплати; хоче кращих умов праці, бо не всі фабричні будинки є відповідні для здоров'я, особливо, коли робітні повстали серед воєнної суматохи; нема доброго доступу до фабрики ані дозуду, отже багато часу тратиться на дорогу; нема відповідних харчів, не вистарчалася медична обслуга — і ще інші.

Крім цього жінки мають ще свої спеціальні клопоти: Мусять доглядати домашнє господарство; приладити харчі для родини; декуди доглядати городу з засадженою городиною; багато часу посвячається тепер на закупи харчів через пайкування; треба теж де-

що самій господарині законсервувати в бляшаних коробках. Отже тільки різнородних клопотів для жінки, яка не має домашньої помічі, що ці безнастанні зміни в фабричних роботах є повсім зрозумілі.

Найліпше зрозуміємо це на ось такому прикладі: Коли відтворили в одній місцевості школу після ваканції, одна департаментова крамниця мусіла звинувити свій відділ для загального розпродажу, бо жінки покинули роботу. Виявилось, що жінки прийшли до праці з нагоди ваканції, а як минули ваканції, вони мусіли дома доглядувати дітей в шкільній віці.

Ще цікавіші явища можна завважати в торговлях. Наприклад, одна департаментова крамниця в Нью Йорку приймає замовлення на товар в порозумінню з фабрикою. Коли фабрика не має робітниць, не може обіцяти виробу на продаж. І це регулює торговельну справу.

У фабриках, де жінки працюють у складній позичці, зміни часто приходять з причини погіршення здоров'я і управителі мають безуцільні клопоти. Тому при припиненні нових робітниць винищує директор персоналу про здоров'я та особисті відносини в домі робітничі, щоби зрозуміти, чи виплачується дати свідків робітничі нагоду до вишколу, коли вона буде мусіла кидати роботу в короткому часі.

Та не зважаючи на всі ті труднощі, є занятіх у воєнній продукції в теперішньому часі 6,700,000 робітниць, а коли покажеться, що край безумовно потребує свіжих сил до праці, то асе знайдеться ще тільки жінок очих до праці, що вони перекожуть і найбільші труднощі.

УКРАЇНЬКА КАТЕДРА В САСКАТУНСЬКІЙ УНІВЕРТЕТІ

З початком шкільного року буде отворена в університеті в Саскатуні, Канада, катедра української мови. Викладатиме проф. Павличенко не тільки для студентів університету, але також і для звичайних слухачів, що схочуть вчати на ці виклади. Та буде це тільки спроба. Устаалити цю катедру буде можна аж тоді, коли виявиться, що буде споре число серйозних слухачів зі студентів університету, найменше 30.

ЗА "ПРИЯЗНЬ З РОСІЄЮ"

Іде якась акція, що хоче створити серед Аліантів, зокрема в Злучених Державах і Англії, неприхильне відношення до Росії, чи там Советів. Подаємо деякі позначки цього.

Джан О'Донел, вашингтонський кореспондент ньюйорського образкового щоденника „Дейлі Нюз“, написав:

„Найближчий дорадник президента Гарі Ганкіна ужив сьогодні вислову „як ми втрачимо Росію“ в науковій дискусії над тим, як ми виграємо війну в кількох найближчих роках. Це справді важна новинка: Факт, що Гарі Ганкін, найліпше платний експерт у воєнній раді в Білому Домі може лише припускати, що Злучені Держави й Англія можуть „втратити Росію“ іде в розріз з пропагандою, яку склали секретар стейту Гол і британський головний пропагандист „Брендан Брекен“.

Ось та новинка облетіла скоро всю пресу.

Артур Крок, вашингтонський кореспондент газети „Ди Нью Йорк Таймс“ пише свої замітки про „Приязнь з Росією“, а ці замітки поміщує газета не на звичайній місці, а на окремій і то з наголовком на дві шпальти. Вже сама форма цієї кореспонденції звертає на себе увагу і надає їй важности. Тому пробуємо передати замітки Крока. Вони такі:

„Щойно напитував президент радіоу статтю, в котрій було сказано, що секретар Гол потайки надіється, що „Росія закривається до смерті“ у війні з німцями; відтак велике місце посвятив російській справі прем'єр Чорчил у своїй промові в Квебеку. — Ці обидві події є кроками в основах англо-американської політики, щоб втримати можливо якнайліпші відносини з маршалом Сталіном.

„Нема другої важнішої політики для начальників обидвох держав, Англії й Америки, як саме оця. І тому вони такі скорі зміцня відбиті всякі панати, обраховані на викликання противної опінії. Також, в їх переконанню, нема іншої більшої ставки на війну й мир в теперішній війні, ніж та, яку вже поставлено. Певне й обчислено на довіря свідлання советської армії з арміями Аліантів, є підставою до їхнього переконання, що Росія може таксамо свідлати конструктивно в упорядкуванні післявоєнних питань.

„Деякі американські критики вашингтонської заграничної політики давно вже вислововалися, а це й тепер вони того погляду, що ця політика відвертає нас від після-

воєнних цілей. В сьогоднішніх заявах містяться рішення і конечність запевнити політиків з Кремля, що до такого погляду нема ніяких підстав.

„Коліб положення не було таке поважне і не таке делікатне, президент та секретар стейту не булиб звернули такої пильної уваги на радіоу статтю одиниці, яка не оперла свої обжалювання на ніяких документах або на якійсь заяві. Однак росіяни при різних нагодах вказували своє підозріння проти англо-американської військової стратегії та дипломатії. Крім того є ще й особисті причини, які спонукали Гола й Рузвелта напитувати радіоу заяву з небувалою строгістю.

„Дру Пірсон, вашингтонський кореспондент та радіо-промовець, літама цілми пилав прихильно про діяльність підсекретаря стейту Сомера Велеса, а критично ставився до діяльности Кордела Гола. Відколи стало звісним, що Велес зрезигнував на домаганні Гола, Пірсон став обороняти минувшину уступаючого підсекретаря, з котрим він був особисто заприятельним. Така комбінація, на думку уряду, могла викликати заграничною вражіння, особливо на Кремлі, що Пірсон опер свої виводи на якійсь тайній протиросійській розмові у Гола і тому цю радіо-статтю можна брати дуже поважно. Ані секретар Гол ані президент не вірять, щоб це було джерелом для Пірса, але заходять побоювання, що Росія може так припускати й тому уряд не хотів легковажити цієї справи.

„Наділі секретар Гол має з минувшини імя прихильник Росії. Це власне він є в 1937 р. дораджував Рузвелтові визнати советський уряд і Рузвелт приймав цей його погляд. В січні 1941 р. Гол довідався про намір Гітлера напасти на Росію і він зразу сказав це Велесови та доручив йому повідомити про це британському амбасадору, а описля Советі. Отже Кремлін знаючи про те все, є очевидно вдячний Голови.

„Прем'єр Чорчил у своїй промові з Квебеку виправдав Сталіна за його відсутність на нарадах так, як це досі не ніхто не зробив. А це вказує, як дуже західні Аліанти збають про те, щоб Кремлін збають про „настрій духа Аліантів“.

„Властиво такого оправдання не булоб потрібно, коліб Рузвелт не був висловився перед конференцією, що Сталіна не буде, хоч роблено спроби його побачити. Це викликало

некорисне вражіння в Росії і звідтам прийшли заяви, що Сталіна не прошено. Щоби все те вигладити, Чорчил мусів присвятити у своїй промові багато часу для Росії“.

Ось так кінчить Крок свої заваги.

УКРАЇНЕЦЬ ПРИНЦИПАЛОМ ШКОЛИ В ВІННІПЕГУ

Канадійські „Українські Вісти“ подають, що Василь Вал (Волохатюк) зівстав назначений шкільною радою міста Винніпегу принципалом (управителем) Лорд Нелсон школи в тому місті. Це є перший українець, що став принципалом школи в більшому канадійському місті. Василь Вал має 32 роки. Родився і виховався у Канаді. Скінчив студії в манітоській університеті, де одержав ступінь М. А. Відомий серед українців не тільки як учитель, але і як діяльний громадський. Є одним з співредакторів „Юкрейніен Кенедіян Рівю“.

БОРІТЬБА ЗА „ДУШУ“ ОРГАНІЗАЦІЇ

Найбільша на світі польська організація Звіонзек Народови Польські, що існує 63 років, стоїть перед „соймом“, себто новою конвенцією. Ньюйорський „Нови Сьвят“ каже, що до маєтку організації мають право тільки члени, але до „душі“ організації всі поляки. Є проти дотеперішнього цензора Сьветліка, що є в уряді 12 років. Пише про нього так: „Рекорд цензорвання є довгий і чистий. Є ми горді, що на тім рекорді нема плями, ніякого нечесного й неетичного вчинку“. Але закидає йому „брак відваги, сили і достаточної волі“. Каже, що „в найсумнішіх моменти польської історії“, отсей лідер „говорив іншою мовою, ніж тою, якою говорив серце-Звіонзеків“; інакше думав, як пересічний член. Одним словом: „Лідер завів“. Супроти цього „Нови Сьвят“ видвигає на його місце другого, адв. Гутовського, що відповідав би вимогам, які ставлять „Америка-Польська-Звіонзек“. Цікаво, як це скінчиться.

КУПУЙТЕ ВОЄННІ БОНДИ!

ІВАН ФРАНКО

Борислав Сміється

(Повість)

31)

Я так і задубів з вухом, приложеним до стіни. Аж нараз, уже над раном, роздався страшний крик у канцелярії, тільки на одну хвилиночку, але крик той поразив мене, мов грім, уколів, мов жало гадюки. Я відразу зірвався на рівні ноги: то був Варчин крик. І ледве я надумався, що тут робити, ледве підібг до дверей, щоб з остаточною натугою всеї свої сили виважити їх, коли надло двері отворилися і з них вилетіла, мов громова куля, Варка. Але вже не кричала... Я пізнав її по оделі, бо її лиця зразу не добачив у сумерці. І вона мене не бачила, тільки, вилетівши з дверей канцелярії пігнула навіпростень через горбки накиданої глини, поміж кошари та ями. Я за нею. „Варко! — кричу, — Варко, що тобі та-

ке? Що з тобою сталося, на милість Божу, стій, обізнися!“ Стала на хвилю, озирнулася, і аж тут побачив я, що ціла її голова була чорна, мов вуалю, замазана киячкою, а довгі її коси були обтіяті. „Господи Боже, Варка — кричу я, підбігаючи ід ній ближче, — що це за нещастя з тобою?“ Але вона, скоро пізнала мене, зараз відвернулася і, мов сполошена, пігнула далі наостліп, розбиваючись об стовпчик корб, що були над ямами. Я, що духу в мені, жену за нею, аж нараз один страшний крик, одна мить, і Варка тут перед моїми очима шезла, мов сонний привид, скочила в отворені яму!... Я надбг, став, тільки глухо задудніло, як вона всередині, розбиваючись об цимириння, вкінці бовтнула у воду. Та й по всьому. Що вже

його жалю й муки. Але порадити йому в тім ділі, де вже не було ніякої поради, ніякого виходу, крім смерті? Як вони могли повчати його, на яку дорогу направити?...

Перший отямився Деркач і хопив за свої палиці, щоб цю справу закарбувати.

— Стій, побратиме Деркачу, — сказав нараз рішуче Андрус Басараб, — цього не радять, вчіть, що маю робити, а тільки чекати не кажіть!...

Глибоко вразило всіх оповідання Придеволя, хоч усі вже й уперед знали з неясних слухів, яке нещастя склалося з їх побратимом. На всіх лиць видно було під час оповідання всі переходи почуття від неспокою до найвищої тривоги і роздуки, так само, як усі ті переходи малювалися на лиці оповідача. А коли Придеволя замовк і, заламуючи руки, став серед хати, мов німий свідок великого пролету, то й усі мовчали, мов прибиті, кожний, очевидно, ставив себе в положення товарина і старався таким способом збагнути всю глибину

Ніхто не обзивався. — Значить, на нині бесіди кінці! Розходіться по одному!

Але, помімо цього завівання, ніхто не рухався з місця. Всі якое, дивно зирналися по собі. Андрус грізно поглядав на них, не знаючи, що це значить. Аж ось піднявся з місця Стасюра, найстарший спобратимів:

— Слухай, побратиме Ан-

друсю, — сказав він спокійним голосом, — про що тут у нас між побратимами цими днями йшла бесіда... То не від себе я тоді буду говорити, але від усіх. Знаєш, як ми зібралися докуні громадити людську криду і судити робітничий суд над тими, котрих не можемо позивати перед суд панський, то ти обіцяв нам, що скорі набереться відповідна міра неволі в народі, ми зробимо її обрахунок, щоб знати, для кого ця міра наповнилася до краю. Чи так?

— Так, — відповів Андрус якое неохітно.

— Онеж ми вже трохи не рік громадимо карби на людську кривду, побратим Деркачу позакарбував стирту палиць, а кожиз, питаємо тебе, буде обрахунок?

— Не час іще, але живо час надоспі, — відповів Андрус.

— А, живо, живо, нім сонце зійде, роса очі виїсть! Сам бачиш, що наші гнобителі, збагачені нашою працею, починають собі чимраз гордіше. Пора, щоб від нас мали хоч поброзу яку!

— Буде погроза, — сказав

твердо і спокійно Андрус.

— Яка? Коли? — роздалися з усіх боків питання.

— Це вже моя річ. Почуєте тоді, як діло зробиться, а наперед про те говорити не приходиться, — відповів Андрус.

— А до обрахунку також недалеко. Аж де дубень мусить підрости аж до хмари, щоби в нього грім ударив. Чекайте ще трохи... А тепер, добраніч!

Усі побратими добре знали залізну, рішучу натуру Андруса Басараба, що на його слові можна полагати, і не допитувалися далі, а тільки зібралися до виходу.

— А ти, побратиме Придеволя, зівстався тут, щось тобі буду говорити, — сказав Андрус, а на лиці бідного парубка блиснула якась радість, мов надія виходу із страшної муки.

Розійшлися побратими. Тільки старий Матій сидів у куті під стіною, а давно погасла люлька випала йому з зубів і лежала на підліку. Так само Андрус і Бенедьо сиділи мовчки, кожний на своїм місці, кожний „вчепитий“ своїми думками. Тільки Придеволя сто-

яв коло порога з лицем мертвецько-блідим і з заламаними руками, стояв, як живий образ болю, і ока не зводив з Андруса Басараба, немов від нього ждав не знати якої пільги.

Матій перший приступив до молодого парубка.

— Щож ти, небоже, гадаєш робити? — спитав він мягким співчуваючим голосом. Придеволя глянув на нього з виразом непевности на лиці.

— Абож я знаю, що робити та й що діяти? — відказав він заламаним голосом. — Смерть собі зроблю, як не зможу бо-дяди пімстися на своїх ворогах!

— Скарж їх до суду, нехай злодії хоч посидять! — дорядив Матій.

(Дальше буде).

ЩОБ СПОВНИТИ ЯКСЛІД ОВОВЯЗКИ ЧЛЕНА УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, ТО НЕ ВИСТАРЧИТЬ НАЛЕЖАТИ САМОМУ ДО СОЮЗУ, БО ДО ЧЛЕНСКИХ ОВОВЯЗКІВ СВИДОМОГО ЧЛЕНА НАЛЕЖИТЬ ТАКОЖ ОВОВЯЗКІВ ЗАПИСАТИ ДО СОЮЗУ ЦІЛУ СВОЮ РОДИНУ, СВОІХ ПРИЯТЕЛІВ ТА БЛИЗЬКИХ ЗНАЮЩИХ.

Столиця американських нігрів

(Стефан Пірс: Огляд Нових Книжок).

Північно-східна частина Нью-Йорського острова Мангетен, яку перші голландські поселенці назвали Гарлем, це тепер столиця американських нігрів. Тут на просторі біля двох квадратних миль живе близько пів мільона людей. Рой Отлі, нігерський письменник і журналіст написав про їх життя інтересну книжку, що вийшла друком саме в час, як гарлемські розрухи були предметом повідомлень і статей на перших сторінках усіх американських газет.

Книжка Роя Отлі називається „Новий Світ у Поході: Що Діється в Чорній Америці?“. Вона дає неприкрити й точну картину гарлемського „чорного муравина“, змальовує суспільні течії серед його населення, виявляє причини, що довели до згаданих розрухів, а разом з тим рішуче осуджує обмеження прав нігрів тільки через те, що вони належать до іншої раси.

В „Передньому Слові“ Рой Отлі вказує на те, що нігерське питання перестало бути чисто американською внутрішньою справою. Світові події внесли його на широке міжнародне поле.

„Сьогодні життя примушує людей звертати шораз то більшу увагу на питання раси і коліру шкіри. Майбутність і рівні і їх думки про те, якою вона повинна бути, дуже важні. Ще рік тому могло здаватися, що кривава світова зачерхота цілком заслонить це питання. Тепер стало ясно, що його не можна ні занедбати ні поминути. Чорні мешканці Америки, яких є більше, ніж населення деяких держав, що замішані у війну, почувають шораз то більше своє спорідненість з іншими колірними расами світа. Це, у свою чергу, дуже гостро обходить білу Америку“.

В іншому місці своєї книжки Рой Отлі каже:

„Нігри мають між собою всілякі власні суперечки про менше важні справи, але на точці своїх прав — моральних, господарських і політичних — себто на точці свого права на рівноправне включення в американське життя, вони творять єдиний фронт, який розвивається, як один організм, який розвивається, як один організм, який розвивається, як один організм...“

Для необнайденого Гарлем, це одностайне нігерське місто. В дійсності в ньому є величезні різниці між поодинокими групами населення, яке на вигляд усе більше або менше чорне. Справжніх африканських нігрів у Гарлем не більше, як 2,000 і решта гарлемців дивиться на них з острахом. Найбільша група гарлемського населення, це імгранти з Бритійської Західної Індії, себто з острова Джамейка і інших англійських поселень над Караїбським морем, та з Багамських і Бермудських островів. Вони всі говорять з англійським акцентом, зрештою різняться дуже між собою, залежно від того, звідки приїхали. Їх нараховують у Гарлем на більше як 100,000. Друга велика група, це нігри з республіки Гаїті і з островів Мартінік, і Гваделупе говорять по французьки, не відчувають так глибоко расової солідарності, як інші, а за те дуже активні політично. Далше є муриши, що говорять по еспанськи, головні імгранти з Куби і Порто Ріко. Окрім того в Гарлем живе трохи хінців, японців і імгрантів з Індії та з Філіппінських островів. Р. Отлі оза-

відає анекдоту про це, як під час заворушень у Гарлем кілька років тому хінський власник пральні поклав у вікно виписку з написом: „Я також колірний“.

В окремому розділі Р. Отлі описує гарлемську колонію „чорних жидів“, потомків легендарного „загубленого племені Ізраїля“. Є це імгранти з Етіопії, де частина населення визнає жидівську віру. Гарлемські „чорні жиди“ святкують суботу, виконують точно свої релігійні практики, але у всіх інших справах виступають солідарно з рештою своїх нігерських братів.

Про відомого Фадер Дивайна і про його численні „неба“ Отлі каже, що це є хвилеве явище. Фадер Дивайн помагає бідним ніграм поправити тимчасово свою долю, особливо в час господарської депресії. Звідти його популярність. Та його рух не має місіонерів, і глибоких моральних кличів, які постійно та організовано об'єднували його прихильників. Тому цей рух ледви чи втримається після того, як його провідник мине.

Ясно, що таке велике зборище людей, як колірний Гарлем, не було занедбане ні комуністами, ні пропагаторами нацизму. Ні одні, ні другі не можуть похвалитись великими успіхами. Ні комуністичні агітатори, ні агенти нацизму, головні з японською закрукою, не можуть найти багато прихильників серед людей, яких головна турбота, це набиення праці в Америці. Відомий наказ президента Ч. 8802, який має на меті усунення дискримінації при призначенні робітників на працю у воєнних індустріях, став чистотою масовою зброєю проти багатьох нігрів. Оповідання про нерівність нігерських жовнів і кривди, які їм діються, особливо на півдні, викликають часто глибоке обурення. Та з цього обурення зростає бажання переробити Америку під расовим оглядом на краю і більш демократичну, а не поглиблювати расові й інші різниці.

Цей розділ книжки присвячений людині, на яку Гарлем дивиться, як на свого героя. Ним є чемпіон боксу Джо Луїс. Він рівночасно є одним з найважливіших звед, що в'яжуть чорну й білу Америку. Джо Луїса шанує весь білий і колірний спортивний світ. Рой Отлі ось як описує промову, що її Луїс вголосив в ньюйорському Медисон Гарден після великого представлення в користь допомогового фонду фльоти:

„Під світлом прожекторів він виглядав як великий застрашений школяр у заціпені на нього одязі. Промовляв з глибоким зворушенням. Рядовий Джо Луїс не володіє цвітистою відміною англійської мови. Він робить граматичні помилки і пропускає кінцеві шестістки. Він ніколи не вправлявся бути промовцем. Але повільним нігерським акцентом він висловив одну з тих простих основ віри, що часто виходять з уст чорних так природно, як їх релігійні пісні. Він сказав: Ми переможемо, бо ми є по Божому боці“.

Отся замітка Джо Луїса, це незначний клич, що об'єднує чорну расу.

Загальна Рада — ФЛІС.

НІМЕЦЬКА ПРОПАГАНДА ПРО ОРГАНІЗУВАННЯ УКРАЇНСЬКИХ ДІВІЗІЙ

СТОКГОЛЬМ (ОНА). — На співізі до Швеції німецька преса принесла відомості про організування українських штурмових дивізій в Галичині. „Кракер Цайтунг“ надрукував обширний звіт свого кореспондента в Галичині, в якому говориться, що нібито український нарід немає нічого проти організування окремих українських штурмових дивізій, та що українське студентство нібито радо до них приступає. Кореспондент цієї нацистської газети каже, що він був на українських вічах і бачив, з яким захопленням нарід витав бесідників, що пропонували організувати такі дивізії. Галицькі українці, пише цей кореспондент, зголошувалися до своїх військових формаций в такому великому числі, що всіх не можна було прийняти. У Львові зголосилися п'ять тисяч людей, між котрими було більш тисячі гімназистів й один сімдесятилітній український полковник. Те саме повторилося в Коломиї, Дрогобичі, Бучачі і в Сяноці. В Самборі до української дивізії зголосилися всі студенти учительського семінара разом з директором.

Справу організування українських штурмових дивізій займається Український Військовий Комітет, що вже потрапив зорганізувати в Галичині дев'ятнадцять місцевих комітетів, які устроюють народні віча в справі українських штурмових дивізій. „Кракер Цайтунг“ пише, що на таких вічах звичайно панує великий ентузіазм, та що українці масово вступають до війська. Найбільшим числом вступають люди, що служили в австрійській армії і розуміють німецьку мову. Таких охотників німецька військова влада високо цінить і дає їм першенство. За ними йде молоді і люди, котрі розуміють німецьку мову.

Описуючи вербувкові віча Українського Військового Комітету, кореспондент говорить, що в них беруть участь всі шари українського населення в Галичині: селяни, ремісники, торговці й інтелігенція. Наприклад, на вічу в Перемишлі була присутня вся місцева українська інтелігенція й священство з єпископом Коциловським на чолі. Завдяки українським священникам, говорить кореспондент, Український Військовий Комітет мав великий успіх, бо в деяких околицях всі здорові чоловіки зголосилися до українських штурмових дивізій.

Політичні обсерватори в Стокгольмі завважують, що німецька преса надто рожево представляє справу організу-

За чисті характери

У „Ділі“ з 4 жовтня 1938 р. у звістці про заняття військами Заользя подано між іншим такий інцидент з посадником Тешина: Коли шлезький воевода Гражинський оглядав дирекцію поліції у б. чеському Тешині, приступив до нього посадник міста Кождонь з членами міської ради, щоб передати йому ключі міста і квіти. Воевода не прийняв їх і заявив: „Любимо ясі ситуації та цінимо означені характери, тому шануємо чесних чехів та німців, але не можемо терпіти ніяких посередніх типів. Не можемо прийняти від вас ключів ні квіти, прийму їх від інших людей“.

Слова воеводи Гражинського годі поминути мовчанкою. Головно наші жінки, матери чи виховниці, повинні подбати, щоб довірена їй молодь не виростала на посередніх типів, якими погорджує ціле людство. Годі уявити собі, що діялося в душі посадника Тешина Кождоня. Історична хвилина — рідні війська займають Тешин, представник рідного народу не може прийняти від нього ключів ні квіти! Кідає слова — страшні слова, на які заслугоє кожний хамелеон, кожний, для якого батьківщина там, де йому добре. Жінка мусить чувати, щоб доля посадника Кождоня не струнула колінь її рідних.

Характер, влада і нахили дитини у великій мірі залежні від виховання. Яка дитина — така молодь, яка молодь, такі майбутні провідники народу. Якій засоби ведуть до доцільного виховання? У нашій силі є один найважливіший засіб, щоб молоде покоління стало краще, благородніше та визначалося ясним, означеним характером — а саме: самою бути добрим, благородним і не кривити душею. Дитина вдихається у маму як у найкращий зразок поведінки, жадібно хапає кожне її слово, потім із критичизмом стежить за кожним її кроком і велике їй горе, коли мама не йде за голосом накиненої нею правди. Неповажання суспільної моралі, поважного становища чи віку, важко тяжить над вихованням молодого покоління.

Та в першій мірі мусимо берегти самі себе, бо як не чудемо, коли члени нашого тіла ростуть, волос сивіє, тіло більшає, так не чудемо, як душа поволі змінюється. Стежимо штурмових дивізій в Галичині. Бо сьогодні говорять вона про великий ентузіазм, з яким українці йхаються до військових формаций, а недавно писала, що український нарід в Галичині дуже невдячний, бо замість співпрацювати з німецькою владою українські селяни горнуть до підпольних організацій і помагають партизанам.

кожного дня в чому ми поступили вперед, а в чому помилілися. Вершок жіночої досконалости осягнемо тоді, коли серце і розум зліються в одну цілість, а першим виступом духового розвитку є блиск внутрішнього спокою, віра у власні сили. Іноді і сіра буденщина вимагає від жінки великого героїства, та ця саможертва мусить бути свідомою, самовідреченням — гордо.

Другим засобом, щоб молодь не виростала на половичних типів є конечність привчати її заранку до жертвенности. Сьогодні зуміє відмовити собі забави, кіна, улюбленої страви чи вибагливої одежі, завтра запанує над собою при виборі в подружжі, омине невідповідну пару — врешті не буде торгувати душею, хочби довелось виректись вигідної, але нечесним способом осягненої цілі. Чисту совість, чесне життя, буде цінити вище над усяке добро Великим завданням виховання є берегти молодь перед песимізмом. Нераз треба вилити ціле море добра, щоб затопити гірку хвилину, а в поборюванні малодушности все більше поможе капля меду, ніж бочка оцту.

Щоб молодь виростала на одиниці із означеним, ясним характером, мусить у родинній атмосфері панувати ясна думка та ясна ситуація.

Нехай діти знають, що батьки думають про переживанні події і самі вчаться оцінювати все довкола чесно та сміливо.

М. В. Д.

(„Діло“, ч. 262, 1938).

Святочний одяг

Чому на всякій святочній сходині, родинні чи товариські прийняття, до театру чи на концерт вбираємося у святочний одяг?

Чому вже навіть і оборонці босяків большевики починають вертатися до „буржуазних переусудів“ і їхні представники на Заході Європи і в себе на всякій прилюдній виступи чи свята вбирають святочний одяг?

Не важко відповісти на це питання. Святочний одяг надає нам поважнішого вигляду і ми ним зазначаємо пошану для тих, до яких приходимо. Святочний одяг збірний відносний духово, людина у святочному одязі силою факту мусить поводитись стримано, гідно. Гідна поведінка та святочний одяг створюють привітну атмосферу взаємної пошани, яка повинна панити всюди там, де збирається гурт культурних людей.

Наше жіноцтво повинно подбати за те, щоб на всякі наші національні свята-роковини, на всякі ширші сходини чи концерти вбирати як не

МАПА З СОВЕТСЬКО-НІМЕЦЬКОГО БОЙОВОГО ФРОНТУ. Отсе накреслено місця, з яких советські війська дають наступати на німців, готово в Україні. Це вказується тільки напрям, бо многі міста, що зазначені, що є ще в руках німецьких, є вже по советському боці.

чорний, то принайменше темний одяг. Дуже неприємно вражає, коли на тлі чорних одягів мужчин яскраво відбиваються колірні суконки, бляски чи навіть светери пань. Здається, що майже кожна жінка має як не чорну, то будьяку темну суконку. Чомуж не брати її, щоб своїм рибим одягом не порушувати гармонію та святочного настрою.

Але не лише жінки — мужчини теж повинні притримуватися тієї точки товариського кодексу і на свята, концерти чи вечорини не вбирати ясного убрання, а приходити в чорному. Також не слід забувати, що до чорного одягу ніяк не годяться жовті черевки, або яскраві, барвисті краватки.

Вражнина повного безладдя робить сая, коли одні приходять дуже дбайливо вбрані, а інші — немов на перебір у невідповідних одягах, даючи доказ повного легковажності.

Чому ГИНУТИ ЗА ПІТЛЕРА? Це летючка, що так затитулована, а яка нахотиться на капелюсі ось того сицилійського хлопця, що перед нами.

Л. К.

ШКІЛЬНІ КНИЖКИ

КУПІТЬ ІЛ ПОТРІБНІ КНИЖКИ!

Не досить післати дитину до школи. Треба їй ще дати книжки, без котрих вона не може навчитися читати, а потім книжки, щоби захопили її читати.

- Ось Вам вибір таких книжок для дітей:
- ПЕРША КНИЖЕЧКА (Буквар) М. Матвійчука 45 ц.
- ДРУГА КНИЖЕЧКА (читанка для 2. класу) М. Матвійчука 55 ц.
- ТРЕТЯ КНИЖЕЧКА (читанка для 3. класу) М. Матвійчука 60 ц.
- ЧЕТВЕРТА КНИЖЕЧКА (читанка для 4. класу) М. Матвійчука 75 ц.
- ШКІЛЬНИЙ СПІВАНІК у двох частих. Зладив Ф. Колесса 75 ц.
- ПОЧАТКОВА ГЕОГРАФІЯ, написав Степан Рудницький для народних шкіл 60 ц.
- МАТЕМАТИКА, в. Андрушенка, практичні поради з арифметики та геометрії, опр. 50 ц.
- ПРИГОДИ РОМКА БОМКА, Я. Вільшенка. Веселі вірші з малюнками для добрих дітей. 30 ц.
- МАЛА ІСТОРІЯ УКРАЇНИ, І. Крип'якевича 15 ц.
- МАЛИЙ КАТЕХИЗМ християнсько-католицької релігії. Уложив о. Іван Рудович 35 ц.
- ХРИСТІАНСЬКО-КАТОЛИЦЬКА НАУКА ВІРИ в біблійних оповіданнях для дітей. о. С. Біленький 50 ц.

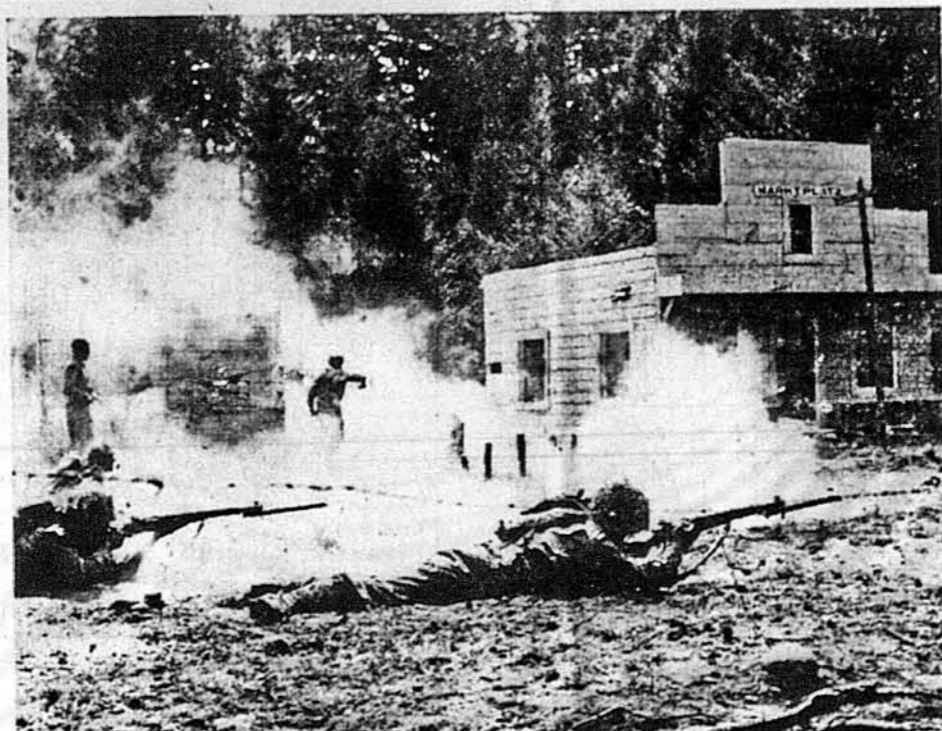
ДЛЯ УЧИТЕЛІВ:

- МЕТОДИКА правописних і словесних вправ з додатками: диктати, зразки говірок і спис висловів. Практичний підручник для вчителів і кандидатів учительського знання. Зладив д-р Кость Кисілевський 65 ц.
- МЕТОДИЧНИЙ ПІДРУЧНИК до навчання перших початків українського письма. Зладив М. Матвійчук 75 ц.

Замовлення слати:

„СВОБОДА“

81-83 GRAND ST., (P. O. Box 346) JERSEY CITY 3, N. J.

АМЕРИКАНЦІ ЗДОБУВАЮТЬ „БЛІЦБУРГ“. Так, здобувають отсе нібито німецьке місто, але наразі на маневрах, щоби те саме пристосувати скоро до Німеччини на її власній землі.

Ярослава Чубата.

Роля української жінки у далеку давнину

(Кінець).

Типи свободної талановитої української жінки, запроваджені до життєвої боротьби стрілецького впровадження пізнішої історії в часі занепаду українського панства, що покідало свій наріз та йшло служити чужим і в новітній українській історії. Такі жінки-козачки стрілецького впровадження української козацької історії. Такий тип української жінки як незрушаний граніт морального здоров'я нації лишився навіть в часах панцизняного закріпощення серед ядра української нації — серед його селянських мас.

Чужі впливи, неукраїнські, досягли передовсім міський український пролетаріат та тонку верству української інтелігенції. Міська робітниця українка стала дійсно в 19-тм столітті напів-поневоленою істотою, гірше платною за свою працю, нерівною у цьому громадському житті. Інтелігентна жінка, як взагалі українська інтелігенція перед більше ніж сто літами, піддала під чужу неукраїнську духовність, а з нею й роля жінки стала далекою від правдивого праотця рівноправного становища жінки у громадянстві.

Під польсько-шляхецькими впливами українська мійська жінка набрала шляхецьких манер, покоєвої цнці. Зарібок-праця, навіть як праця вчительки, її ніби понижала в очах багатьох, але теж надія такий ніби панський підхід робив з української жінки істоту в громадському житті менше вартною, нерівноправною, далекою від того становища, що його всі мала українська жінка селянка в своїм середовищі.

Проте не диво, що той визвольний рух жіноцтва, що значився таким могутнім в інших краях, де жінка не мала рівності, починається приймати і серед українського жіноцтва інтелігенції та міського робітництва під назвою фемінізму. Там у місті на українській землі, у тім місті, що хоч лежало в Україні, це мало українського духа ні характеру, фемінізм показався потрібним та приніс дійсно зрівняння жінки з мужчиною.

Натомість переносження боротьби жінки за рівноправність у головну масу українського народу на село, показалося роботою цілковито схиленою. Фемінізм тому не привніс, яко зовсім незрозумілий.

Не диво, що в найновітній історії українського народу, в часі цілої трагічної, але теж героїчної боротьби українського народу за волю, фемінізм стає правдивим пережитком на українській землі, непотрібним ослабленням українського внутрішнього фронту взаємною боротьбою в ті найгірші часи, коли український наріз мусів боротися за своє існування, звернути усі свої сили проти фронту окупантів української землі. А в цій боротьбі жінка українська виступає, не як окремих тип української людини, як жінка; вона виступає як громадянка, що рама об рама бореться за волю українського народу. Так було в часі визвольного зриву на Східній Україні, так само було на Західній Україні.

Знаєць праці української жінки на Східній Україні, д-р Харита Кононенко, підкреслює це у своїй статті: „Жінки Великої України”. Вона заперічує, що жінки стали там відразу до державного будівництва, навіть у таких, як видавалося, суто мужьських

заняттях, як організація української скарбовості. Однак не відгравав ролі тут той принцип, що вона жінка, що та жінка має теж бути заступлена, але брали жінок до цієї праці тому, що вони дійсно своєю попередньою працею на це як члени громадянства заслугоували.

Зовсім така сама була роля української жінки в Західній Україні. Українська жінка працює в цілому організованому українському житті, над землею та під землею. Вона і в кооперації, і в Маслосоюзі, і в виховних установах, вона працює і в гуманітарних установах. Українську жінку стрілецького теж у підземній революційній праці. Вони нарівні з товаришами на лаві обвинувачених перед польським судом, в польській тюрмі, не з якимись феміністичними задумами, але з думкою члена українського громадянства, яке ділити на два табори серед українського дійсного життя ставало нерідко злочинним. Права жінки як члена українського народу мірилися скількистю їх заслуг перед українським народом.

На закінчення вкажу на одну картину громадської духовності простої селянки під недавнім пануванням Польщі, так по мистецьки змальованої Василем Стефанюком у короткій новелі: „Дурні Баби”.

Ця картина це по майстерськи накреслюється, як західно-українська жінка в почуттю громадської солідарності з власним народом не робила собі нічого з чужої влади, бо серце її било не якимись чужими штучно імпортованими доктринами, але однотою думкою українського громадянства стояти одним солідарним фронтом проти чужої влади на українській землі.

Прочитаємо отсе що повело Василя Стефанюка:

„ДУРНІ БАБИ”.

„Як то ся стало, що жінки на ринку зробили нездолені збори, того ніхто не знає допре. Почалося від того, що стецівська жінка приїхала люта з Коломиї від сина, що сидить в криміналі.

— Малом під мурами не замерзла, не пускають тай решта. Ходжу по морозі, душа в мині стигне, кобим хоть зпоза гратів уздріла його...

Жінок коло неї вже більше. — Питаєте за що сидит. А лихе його знає — за газети. Уздрів через вікно жандаря та запав мені запазуху якісь папері. А жандар обшукав його до голого тіла, перевернув хату до гори ногами тай сів. Надумав, надумав тай каже мому чоловікові: ідіт за цев шинкарьов через дорогу най зараз приїде. Приїшла шинкарька а жандар каже: „Обшукай що жінку чи нема коло неї яких паперів.” І рихтиг, ви-

тягнула з запазухи ті папері, що мені їн дав. Жандар урдувався, переберав ті папері тай каже хлопцеві: „Ходіть зі мною на постерунок”. Тай як пішов, той до сьогодні. Питала я, питала, розвідувала, аж чую, що він в криміналі, в Коломиї.

Жінок щораз більше.

— А хотьбим й замерзла, то іду до него, то в мене наймиліша дитина, може він голоден, може його неждає їсть, може за гратами замерзає. Старий кричить, на кого решта дітей маються лишити. А я кажу, йому: „Як не хочеш звести ід колі, то я, бігме, на колінах піду. „Вздрів, що нема зі мнов що робити, заперг коні тай повіз. Сіла я в ту колію, пудит, гадаю, зараз буду його видіти...”

Жінок уже зібралася велика громада, вже й чоловіки позаду з батогами поставали і поліній вже підслухує.

— Та нім я найшла тот кримінал, заки я тамся добила, то най Бог боронить. Але трафився якийсь добрий панок тай каже до мене: „Чо ти жінко під ним муром замерзаєш?” А я плачу. Розповіла я йому, що так і так, і він завів мене в середину, до криміналу. Стигнули з мене протокуз, як я си називаю, як він си називає, відки...

Жандар пробував розгонити, але з бабами то так легко не йде.

— Там виділа сина, відій ним так, від коли він, не тішилася. І не журітеся мамо, й веселій ви тай каже: Тут нас сидит таких багато, нічо нам не буде, як який рік — два відстану, то ми молоді тай відсидимо.

Отак він мене розважає. Дивлюся на ті мурі, на малі вікна з гратами тай кажу йому: А деж ти тут, сину, годен два роки витримати? Отак я з ним мінуточку побула тай гай дабо, забайраєся. Але мині і це добре...

Тут уже зробилася баталія, жандарів щораз більше, жінки не хотять розходитися, крик. Якась карлівська жінка кричить:

— Ви хочете всі наші діти, що в школах вчуться, зогноїти по криміналах, аби потім мусюють запряти в ярем...

— Ви наші діти порозгонили по всім світі, мій утік на Україну тай не знаю чи він жие, чи пропав.

— А мій гинє дес у Чехах. — А мій у німця, аби вам так легко конати, як мині оплакувати мою дитину!

Жандарів щораз більше, крик росте. Чоловіки вже пробують успокоювати жандарів що це дурні баби, що вони не знають припісу.

— То най лиш ті двіжінці виступають, ми з ними зробимо протокул, а ці решта най розходяться.

— Ех, ми знаємо ці протокули, беріть нас усіх.

Чи там довго, чи коротко правдалися жінки з жандарями, але за яку годину рущив похід жінок під магістрат, а по боках жандарми. Мороз скрепів і скреготів під ногами, а ззаду йшли чоловіки з батогами.

Та кожна з них в червоній платині. Де вони годні пізнати та який дитько з тільки бабами годен собі дати раду...

І це була правда. До самого вечора жінки мерзли на магістратським подвір'ю, переміювали на собі хустки, аби їх не пізнали, і не мож було їх вигнати. Треба було аж просьби, щоб звідти позбутися.

А як розсипалися вулицями, то реготалися, як з веселія йдучи. Звичайно „дурні баби”.

НОВИЙ АМЕРИКАНСЬКИЙ ЛІТАКОНОСЕЦЬ. Мисис Френк Накс, дружина секретаря моринарки, охрестила великий літаконосець „Горнет” на місце того, що затонув у бою. Корабель має 24,000 тон поземности.

Перестороги для мужаток

1. Не треба вам бачити всіх мужьських прикмет тільки в інших чоловіків. Власний чоловік має також не тільки самі хибі.

2. Будьте від самого ранку порядно убрані і зачесані. Нехай чоловік, виходячи з дому, не зберігає в пам'яті некорисного образу своєї жінки.

3. Коли чоловік вертається на обід, не треба йому зараз оповідати всі найменші домашні клопоти, бо він і так на це ніщо не порадить, а повинен тільки лишатися остаточною інстанцією в найважливіших „розправах” зі службою і з дітьми.

4. Мужчини люблять точність і мають у тім повну слушність. Отже будьте точні так з огляду на чоловіка, як і на себе саму. Точність при спорює часу, а палить нерви.

5. Мужчині втомленому цілоденною працею слід показати відповідну ніжність і зрозуміння. Недобре свого чоловіка заєдно по все винитувати — але, як чоловік не ділиться з жінкою своїми клопотами і гадками. Памятайте.

6. Не оповідайте приятелькам про нестачі своїх чоловіків. Якщо хиб можна через найнезамітніший вплив зменшити, тим краще, як ні, то навіщо взагалі про них розказувати?

7. Памятайте, що чоловік повинен з радістю вертатися додому, а виходити з дому не радо. Симпатична обставина мешкання, рівний хід хазяйства, погодний домашній настрій і мила хазяйка затримують мужчину дома.

8. Нехай діти, тим менше гадзівство, не відбирають вашому чоловікові приятельки і таваринки, яку в дружині бажает мати.

9. Памятайте, що дім є для мешканців, а не для порядків.

10. Памятайте, що зависть є отрутою подружнього життя. Не робіть трагедій з марних річей та не легковажте правдиво важних життєвих питань.

ВІЙСЬКОВИЙ КАПЕЛЯН. Цікаві історії про життя і боротьбу американських воєнків з японцями на Алеутських островах розповідає військовий капелян Морис М. Витерспун, що щойно вернув з цього фронту, щоб здати звіт своїй владі в Вашингтоні.

МЕШКАННЯ ДО ВИНАЙМУ

ДО ВИНАЙМУ АПАРТАМЕНТ
Всі уліщення. Парове огріття. Гаряча вода, приватна купальня. Дуже гарна околища. Суперінтендент в будинку апартамент А.
117 EAST 7th STREET.
(Between A & First Avenue)
NEW YORK, N. Y.

ДІСТАНУТЬ ЗАНЯТТЯ

ПОТРІБНО ЖЕНЩИН до чистення бюр в будинках. Роботу можна зачинати в котрій будь годині між 5-ю і 11-ю годинною ввечір. Платня від \$14.00 до \$20.00 на тиждень.
Голоситесь до: 167-75
15 WHITEHALL ST., Room 210,
близько South Ferry
NEW YORK, N. Y.

ДАРОМ

випишемо кожному зразок (SAMPLE) Карпатського Чою з найліпшого гірського злля, на недомогання жолудка, печінки і нирок. Ретинишечка коштує 50¢.
● **ГРУДНЕ ЗІЛЛЯ**, природне средство припорувають тим, що терлять на випетий кашель, близь горла і задуху. Пачка коштує 50¢.
● **ЗІЛЛЯ НА БОЛОЧІ НОГИ**. Дуже помічне. Як його уживати, надруковано на баксі. Велика пачка 50¢.
● **МІШАНИ КОРИННЯ**, на нестерпність, брак апетиту, корчі. Добре також на запад до горілки. Пачка 50¢.
Маємо всякі лічнічі злля, листя, швіт, кору, ягоди, кориння, ладан, живицю і т. д.
Замовлення посилайте на адресу:
UKRAINIAN BAZAAR,
170 E. 4th St., New York, N. Y.

ДУМАЙТЕ ПРО ЦІНУ!

Ми не жадаємо від тих, котрі до нас приходять, щоб вони забули про ціну, або не питалися за неї; ми з власної попуки цю справу підносимо.

Як кому на тім залежить, то може переконатися з власного досвіду, що наші ціни є якнайбільш умірковані; вони є приступні для кожної родини, без уваги на обставини.

STEPHEN J. JEWUSIAK & SON FUNERAL DIRECTORS

77 Morris St., Jersey City 34 E. 25th St., Bayonne
Phone: BErgen 4-5989 Phone: BAyonne 3-0540

Д-Р С. ЧЕРНОВ

● Гострі в хронічні недуги чоловіків і жінок — Шкіра.
● Аналіз крові для подружжого свідчення.
● Гемороїди в желяки лікується без операції.
223 SECOND AVE., cor. 14th ST., NEW YORK CITY, Room 14.
GRamercy 7-7697

Офісові години: денно від 10 до 7. В неділі офіс зачинений.
Жінка-доктор до обслути.
X & Фавроскоп.—Екзамінація \$2.00

ПРАЦЮВАТИ ДЛЯ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, ЦЕ, В ПЕРШІЙ МІРІ, ПРИЄДНУВАТИ ДО НЬОГО ЯКНАЙБІЛЬШЕ НОВИХ ЧЛЕНІВ.

\$150.00 ЦІЛИЙ ПОХОРОН
І ще ОБСЛУГЕМО В ПЕРТ АМБОЙ І ОКОЛИЦІ
KANAI KAIN FUNERAL HOME
433 STATE STREET, PERTH AMBOY, N. J.
Phone: Perth Amboy 4-4646

МИРОН ЛИТВИН І СИН
УКРАЇНСЬКІ ПОГРЕБНИКИ
Обслуга шпирі і чесна
383 Morris Avenue, cor. Springfield Ave. NEWARK, N. J.
Phone: ESsex 3-5347

ІВАН БУНЬКО
УКРАЇНСЬКІ ПОГРЕБНИКИ
заряджує погребани по ціні так низькій як \$150.
ОБСЛУГА НАЙКРАЩА.

JOHN BUNKO
Licensed Undertaker & Embalmer
437 E. 5th St., NEW YORK CITY.
Rigidified funerals as low as \$150.
Telephone: GRamercy 7-7661

ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК НА ФІЛЯДЕЛЬФІЮ І ОКОЛИЦЮ

МИХАЙЛО НАСЕВИЧ
cor. FRANKLIN & BROWN STS., PHILADELPHIA, PA.
Tel. Market 1320.
ОБСЛУГА В ДЕНЬ І В НОЧІ

ПЕТРО ЯРЕМА
УКРАЇНСЬКІЙ ПОГРЕБНИК

Занимаєсь похоронями в BRONX, BROOKLYN, NEW YORK І ОКОЛИЦІХ
129 EAST 7th STREET, NEW YORK, N. Y.
Tel.: ORchard 4-2568
BRANCH OFFICE & CHAPEL, 707 Prospect Avenue, (cor. E. 155 St.), BRONX, N. Y.
Tel.: MEtrose 5-6577

ТАРЗАН, Ч. 831. ПІЙМАНА.

Джунглевий інстинкт вів Зеелу просто в напрямі окрику Тарзана.

Як вона дійшла до дверей магазину, вона станула здивована.

Будинки видалися їй чимось дивним.

Нагло поза нею двері без шуму відкрилися, і...